

N:o 15.

Af herr **Söderbergh** i Karlshamn, om skrifvelse till Kungl. Maj:t
angående tillägg till gällande lagstiftning rörande villkoren
för idkande af pantlånerörelse.

Uti en af herr J. Bengtsson i Bjärnalt vid 1906 års riksdag väckt motion hemställdes, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till författning angående ordnandet af pantlånerörelsen i riket. Lagutskottet afstyrkte motionen, och den föranledde icke heller till någon Riksdagens åtgärd.

Efter att hafva redogjort för innehållet i den af Kungl. Maj:t den 7 november 1884 utfärdade kungörelsen angående villkoren för idkande af pantlånerörelse, förklarade sig utskottet ha vid behandlingen af ifrågasvarande ärende fått den uppfattningen, att pantlåneväsendet i vårt land väl möjligen kunde vara bättre inrättadt än det vore, men att dock de missförhållanden, som förefunnos, icke vore af den art och betydelse, att de syntes påkalla en ytterligare lagstiftning.

Vid 1908 års riksdag väckte herr J. Hellgren, med instämmande af bland andra undertecknad, en ny motion i ämnet, med hemställan att Riks-

dagen ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga sådant förslag till lag angående pantlånerörelsens ordnande i vårt land, att denna rörelse måtte uteslutande handhafvas af kommunerna själfva och icke som näringsfång få bedrifvas af enskilda personer eller bolag.

Jämväl denna motion blef af lagutskottet afstyrkt under åberopande af utskottets vid 1906 års riksdag afgifna utlåtande rörande saken och med vidhållande af den öfvertygelsen, att gällande lagstiftning icke kunde anses otillfredsställande, hvarjämte utskottet förmenade, att, därest å någon ort verkligen behof funnes af en kommunal pantlåneinrättning, vederbörande kommun icke skulle underlåta att, såvidt det vore möjligt, upprätta en sådan.

Lagutskottets afstyrkande bifölls utan vidare af Första Kammaren, hvaremot Andra Kammaren, med afslag å utskottets hemställan, biföll motionen.

Handläggningen af ifrågakomna ärende såväl vid 1906 som vid sistlidet års riksdag gaf anledning till ganska vidlyftiga diskussioner i Andra Kammaren. Därunder framhöllos med synnerlig skärpa de mångahanda missförhållanden, hvarmed pantlånerörelsen i det hela är förenad. »Den hjälper tu, men stjälper sju», medgaf lagutskottets vice ordförande den ena gången, och vid 1908 års riksdag inledde han sitt anförande med det yttrandet, att vi ju alla kunde vara ense om att pantlånerörelsen vore ett mycket svårt ondt. Men den är »ett nödvändigt ondt», påstods också med stor bestämdhet från flere håll. Jag skall icke upptaga utrymmet med vidare referat, utan tillåter mig hänvisa till de tryckta handlingarna. Ärendet återfinnes i Andra Kammarens protokoll för år 1906, band II, n:o 28, sid. 40 o. f., äfvensom lagutskottets utlåtande n:o 21 för samma år samt nämnda kammares protokoll för år 1908, band I, n:o 20, sid. 28 o. f., jämte lagutskottets utlåtande n:o 24 för det året.

Därom skall jag nu endast erinra, hurusom framhållet blef, att det rätteligen bör vara kommunen själf, som må äga befogenhet att bestämma, om en pantlåneinrättning inom densamma skall få finnas eller icke. Nu ligger afgörandet härom uteslutande i Konungens befallningshafvandes hand. Tillstånd att såsom yrke drifva pantlånerörelse skall sökas hos Konungens befallningshafvande, och kan sökanden förete bevis därom, att han äger medborgerligt förtroende, råder öfver sig och sin egendom och »i öfrigt finnes lämplig», lærer det sökta tillståndet icke under några förhållanden kunna förvägras. De kommunala myndigheterna behöfva icke

ens höras i saken, och om deras mening till äfventyrs inhämtas, betyder densamma i allt fall ingenting. Det medför sålunda ingen som helst verkan, om ett samhälles styrelse och förtroendemän på alla områden ena sig om den kraftigaste protest mot upprättandet i samhället af en inrättning af ifrågavarande slag. Rörelsen anses ju fullt loflig och laglig och kommer att utöfvas, hvarhelst vinstbegäret tror sig finna en lämplig jordmån, trots allt motstånd som kan uppresas däremot.

Men rimligtvis bör det icke så få vara. Pantlånerörelsen är ett *ondd*, det erkännes oförbehållsamt af alla, men det är icke ett *nödvändigt* ondt. Allestädes är en sådan rörelse visst icke *af behovet påkallad*. Det finns en mängd samhällen, säkerligen de allra flesta i vårt land, som icke veta af några pantlåneinrättningar, och jag tror icke, att det skulle kunna ådagaläggas, att någon del af befolkningen har det i ringaste afseende svårare eller bekymmersammare ställt i dessa samhällen än där dylika inrättningar som bäst florera. Snarare skulle jag våga påstå rena motsatsen, just till följd af de sistnämndas fördärfliga verkningar. I hvarje händelse tillåter jag mig förmena, att endast där *verkligt behof* af en pantlånerörelse kan påvisas, tillstånd till en sådans bedrifvande bör få meddelas. Öfver en i ärendet gjord ansökning böra de kommunala myndigheterna alltid höras, och därest dessa samstämmigt konstatera, att ett dylikt behof icke föreligger eller att förefintliga omständigheter i allmänhet äro af beskaffenhet att föranleda till afslag, synes mig sådant ovillkorligen böra å ansökningen följa. Genom ett tillägg till gällande lagstiftning i angifven riktning skulle åtminstone något till det bättre i ifrågavarande sak stå att vinna. Att för det närvarande sträcka anspråken längre torde däremot vara lönlöst.

Jag föranlätas sålunda hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att till gällande lagstiftning angående villkoren för idkande af pantlånerörelse måtte fogas sådana bestämmelser, att öfver ansökning om tillstånd till drifvande af dylik rörelse Konungens befallningshafvande skall inhämta utlåtande, i stad af magistrat och stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, allmän rådstuga samt å landet af kommunalnämnd och kommunalstämma, och att, om ansökningen blifvit afstyrkt af båda de

kommunala myndigheter, som i ärendet hörts, densamma
ej må bifallas.

Stockholm den 21 januari 1909.

Frithiof Söderbergh.

I ofvanstående motion instämma:

Th. Fürst.

J. M. Juhlin.

E. F. Hellberg.

E. L. Camitz.

Rob. Karlsson.

J. Bengtsson.

N. Edv. Lindberg.

J. Hellgren.